

VPRAŠANJE. Slovenska javnost je bila doslej že nekajkrat dramatično obveščena o sklepu delavskega sveta združenega železniškega transportnega podjetja v Ljubljani o skorajšnji ukinitvi osebnega in tovornega prometa na nekaterih slovenskih progah. Ta sklep so poskusili utemeljevati predstavniki podjetja in njegovega samoupravnega organa z gospodarskim računom: posamezne proge so nerentabilne, železnica pa že precej časa ni več javna služba, marveč gospodarsko podjetje. Eden izmed vodilnih uslužbencev je celo brez sramu izjavil, da je promet upadel tudi zaradi tega, ker potniki niso imeli nikakršnega ugodja v starih vagonih. In namesto da bi bili zamenjali vagone in lokomotive, so raje ukinili promet na posameznih progah. Vendarle pa zadeva z ukinitvijo prometa na posameznih progah ni tako preprosta stvar, kakor se to zdi članom samoupravnega organa slovenskih železnic. Odločitev o prenehanju osebnega in tovornega prometa in o ukinitvi nekaterih slovenskih prog (in na eni hrvaški — Kanfanar—Rovinj) je v središče razgovorov med zagovorniki in nasprotniki ukinitve pomaknila vrsto vprašanj, ki terjajo jasen in nedvoumen odgovor:

1. Ali je železnica res podjetje, ki posluje na osnovi gospodarskih računov (kot trgovina z južnim sadjem in zelenjavo ali kot popravljavnica starih čevljev) ali pa moramo videti v njej javno službo, ustanovljeno zato, da bi delovala v korist naroda in družbe?

Ce je železnica res gospodarsko podjetje (videli smo, da je bilo do nedavnega na ozemlju Slovenije kar precej raznih železniških podjetij in dovolj denarja za administracijo, premalo pa za modernizacijo), potem mora postati na podlagi enake logike tudi vsaka postaja in vsak vlak samostojno podjetje, ki naj posluje v soglasju s svojimi dohodki in izdatki. In zakaj bi moralo osebje *donosnega* brzovlaka na *donosni* glavni progi pomagati svojim tovarišem z osebnega vlaka na gospodarsko manj donosni progi? Takega načela seveda samoupravni organ slovenskih železnic ne bi sprejel, čeprav je prav ta samoupravni organ kratko in malo ukinil promet na nekaterih progah, češ da je nerentabilen. Kje je tedaj logika? Če mora biti vse rentabilno, potem je treba ukiniti vse, kar je v resnici nerentabilno, ne glede na to, ali gre za progo Ljubljana—Planica ali pa za progo Ljubljana—Beograd!

2. Naravna pamet pravi, da železnice niso in ne morejo biti last samoupravnega organa niti last osebja, ki je zaposleno v tej javni službi. Potemtakem o usodi prog in prometa na njih ne more odločati delavski svet, marveč le občestvo kot celota. Zakaj železnice so splošna družbena lastnina in zato del materialnega bogastva slovenskega naroda. Delavski svet mora varovati in skrbeti za zaupano mu premoženje, skrbeti mora za varnost prometa, za disciplino, večati med zaposlenimi zavest osebne odgovornosti, prizadevati si mora, da bodo železnice v kulturnem in tehničnem pogledu na visoki ravni — nikakor pa ne sme in ne more ukinjati prog in pa osebnega in tovornega prometa na posameznih progah.

3. Če samoupravni organ lahko ukine promet na posameznih progah, in to v imenu teorije o rentabilnosti, se s tem uveljavlja znova narava nekontroliranega odnosa do lastnine, zakaj bistvo lastnine ni obseženo v pojmu *lastništvo*, marveč v pojmu *razpolaganja* in odločanja o lastnini. In to je poglobitveno. Kdor z lastnino razpolaga, jo upravlja, jo veča ali manjša, je tudi njen praktični

lastnik, četudi v pravnem pogledu ta lastnina sodi v obseg tako imenovane družbene ali skupne nacionalne lastnine. Potemtakem delavski svet lahko razpravlja o voznem redu (kolikor tudi to vprašanje ne sodi v odgovornost tehnično-prometne službe) ne more pa sprejemati nikakršnih sklepov o ukinitvi tistega, kar je pravica nas vseh, pa čeprav se ta pravica razodeva v odmaknjeni dolini!

In če sodijo železnice v nacionalno in družbeno imovino in bogastvo, potem lahko o njihovi splošni in posebni usodi razpravlja le najvišji predstavniški organ slovenskega naroda. Kolikor pa tudi ta ne bi mogel najti ustrezne rešitve o prometu na spornih progah, je treba razpisati referendum, in sicer: lokalni referendum za vsako proggo posebej in splošni nacionalni referendum za vse proge skupaj. Rezultati glasovanja pa bi morali biti za železnico obvezni, ker bi bili izraz zakonite in suverene volje!

scd

ANTIKRONIKA. Črni humor: Pismo, ki naj bi ga napisalo podjetje Krupp nekemu našemu podjetju v zahvalo za pošiljko strokovnjakov (objavila ga je Delavska enotnost, Sodobnost ga je v Antikroniki glosirala v drugi številki, po njej pa so ga citirali še drugi), je baje zraslo v duhoviti domišljiji domačega novinarja; gre torej za nekakšno prvoaprilsko šalo. Zanimivo pa je, da ob prebiranju te neslane šale nihče ni pomislil na to, da bi bila vest lahko izmišljena. To pa pomeni, da bi bila lahko tudi resnična; torej vendarle — na robu pameti, da o dobrem okusu podobnega črnega humorja sploh ne govorimo.

Inflacija besede: Dediščina pesnikovega pesniškega izraza... je zato dandanes v nevarnosti, da se razvrednoti. Ravna se z njo, s pesniško besedo, kot z orodjem in ne kot z edino vsebino in namenom poezije, ki edini lahko kaj pove — na umetniškem, kulturnem, nacionalnem, občečloveškem področju. Orodje pa še tako skrben rokodelec nazadnje uniči in nebrižno zavrzne — od tod prevladujoča brezličnost in brezizraznost naše današnje pesniške besede, zapostavljene. (Iz uvodnika *Jožeta Snoja* ob Prešernovem dnevu v Delu) — »Popoldne ves preborim se / preborim se ves / z blodnim petelinom smrti / prestopi me / preskakuje / kopuni ko se / hočem / razmnožiti / poltretji najbolj hrupni / pred očmi / gol me oponaša / oponašalec / z rožo krvi / nad kavljem / za paranje zraka s / kikirikiji / preparanih / in jim kličem / na pomaganje... (Iz pesniškega cikla *Jožeta Snoja* Aforizmi malega trajanja, objavljenega lani v Naših razgledih).

Posel je pač posel: »Podjetje 'Filmservis' iz Ljubljane je včeraj dobilo ponudbo nekega ameriškega producenta iz New Yorka za snemanje tako imenovanega 'sex filma'... gre za film s precej opolzko zgodbo... pri Filmservisu se še niso odločili, če bodo ponudbo sprejeli. Včeraj so dejali, da jo bodo sprejeli samo pod pogojem, da Filmservis, ki bo nudil samo tehnične usluge, ne bo omenjen v glavi filma... (Novica pod naslovom Posel je pač posel v Ljubljanskem dnevniku) — Posel je pač posel, družbena in moralna zavest takšnega poslovanja pa je naravnost grozljiva. Cinični naslov vabi k posnemanju takšnih »poslov« tudi v domačem okviru — čemu potem zgražanje ob aferi »Cvetličarna« in »Mercator«?